

1. Ващук С. В. Психологічні особливості професійного самовизначення студентів-магістрантів / Підготовка майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи: компетентнісний підхід: збірник наукових праць / за аг. Редакцією В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Завязун. – Житомир: ФО-П «Н.М. Левковець», 2019. – 225-228.

Ващук Світлана Вікторівна
Студентка 13 М групи ННІ педагогіки
Науковий керівник доцент Гужанова Т.С.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство, проникаючи в усі сфери життя і приводячи до активної віртуалізації соціуму, створює не тільки унікальні можливості вільного спілкування і творчості між людьми, але також «стає засобом відходу від реальності, що руйнує і без того слабкі комунікативні зв'язки людей один з одним і з суспільством» [4]. Це призводить до того, що люди все частіше стикаються зі стресами і особистісними кризами, не встигаючи осмислювати лавиноподібний потік інформації і не володіючи часто ефективними прийомами саморегуляції і самодопомоги.

Найчастіше стресам піддаються ті люди, робота яких не відповідає колу їх інтересів. У юнацькому віці, при вступі до ВНЗ, більшість абітурієнтів звертає увагу на перспективи обраної професії, а не на власний інтерес до неї. Про те студенти-магістри, пройшовши такий не легкий шлях бакалавру, мають усвідомлювати себе у вибраній професії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізуючи психолого-педагогічні дослідження К.А.Абульханової-Славської, Л.І.Божович, Л.Є.Галаганової, О.І.Головахи, А.М.Кухарчук, А.В.Мудрика, Г.П.Нікова, Ф.В.Повшедної, В.А.Полякова, Н.С.Пряжникова, В.Ф.Сафіна, С.М.Чистякової та ін. в яких глибоко і всебічно представлені цінні положення, ідеї, концепції професійного самовизначення студентів. Можемо зробити висновок, що сьогодні особистісно-діяльнісна природа

професіоналізму розглядається як якісна характеристика суб'єкта діяльності і особистості педагога. Н.С.Пряжников виділяє п'ять рівнів професійного самовизначення, які співвідносяться з етапами професійного становлення:

- формування професійної готовності до самовизначення;
- конкретний професійний вибір;
- освоєння професії та уточнення спеціальності в процесі навчання;
- самостійне вдосконалення та перепідготовка в процесі роботи
- освоєння суміжних та нових спеціальностей.

На погляд автора, професіонал зберігає можливість реалізації на різних рівнях самовизначення водночас [1, с. 47-49].

Виділяють три рівні розвитку професійного самовизначення:

1. Високий: сформованість інтересів, відповідність особистісних якостей обраній професії, впевненість у правильності вибору;
2. Середній: відсутність стійкого інтересу та впевненості у правильності вибору
3. Низький: відсутність інтересу, волі, бажання досягати високих результатів, низька активність та оцінка себе стосовно майбутньої професії [2,с.29-30].

Характеризуючи особистість, що самовизначається у професійному плані, В.Ф.Сафін і Г.П.Ніков підкреслюють – це «суб'єкт, що усвідомив, чого він хоче (цілі, життєві плани, ідеали), що він є (свої особистісні і фізичні властивості), що він може (свої можливості, схильності, дарування), що від нього очікує колектив, суспільство; суб'єкт, готовий функціонувати в системі суспільних відносин» [5, с. 71].

Виклад основного матеріалу дослідження. Говорячи про процес професійного самовизначення особистості важливо відзначити, що це не одномоментний процес, а стадійний.

При актуалізації процесу самовизначення на першому його етапі для першокурсників важливо адаптуватися до нових умов, в яких вони опиняються, вступивши до того чи іншого навчального закладу. Для

багатьох це пов'язано не тільки зі зміною місця проживання, придбанням нових знайомих, входженням в колектив однолітків, але і появою почуття невпевненості в правильності зробленого професійного вибору. У процесі отримання первинного професійного досвіду молоді люди отримують можливість співвіднести свої особистісні якості до вимог професії, що пред'являються до них, і не завжди вони є відповідними. На середніх курсах розуміння професії стає більш диференційованими, в процесі зіткнення з професією студенти вже мають конкретне уявлення про свою майбутню професійну діяльність, але не ідентифіковані з нею. Середина навчання являє собою певний перехідний період. На випускних курсах вирішується питання про спеціалізацію в рамках обраної професії, про конкретне місце роботи. Студенти починають замислюватися про свої професійні перспективи, конкретному місці роботи, професійне зростання.

Професійне самовизначення нерозривно пов'язане з особистісним самовизначенням і, як вказує ряд авторів: М. Р. Гінзбург, І. С. Кон, А. К. Маркова, М. С. Пряжников і ін., Є його частиною.

У зв'язку з цим, особливості структури створення і закономірності професійного відношення і особистісного самовизначення необхідно враховувати вже в процесі навчання, тобто на ранніх стадіях професіоналізації.

В сучасному світі часто потрібні також вузькі фахівці, які здатні розбиратися і в широкому колі питань. Для цього людині недостатньо одного бажання і старання, у нього повинні бути здатності пошуку і схильності до того чи іншого виду професійної діяльності і відповідна професійна спрямованість.

Якщо людина робить свій професійний вибір, ігноруючи особливості свого професійного спрямування, він не тільки позбавляє себе можливості ефективної професійної реалізації, але прирікає себе на фізіологічні і психологічні проблеми, супровід тоді як професійний вибір підвищує не

тільки самооцінку особистості, але впливає в цілому на позитивне ставлення до себе і оточуючих. [3]

Для того, щоб перевірити рівень професійного самовизначення у студентів-магістрів, нами були розроблені анонімні анкети, з наступними питаннями:

1. Чи задоволені ви процесом навчання?
2. Чи відповідає освіта уявленням про професію?
3. Ваша майбутня професія відповідає особливостям вашої особистості (здібностям, нахилам, характеру, особистих якостей і ін.)?
4. Ви впевнені у правильності вибору майбутньої професії?
5. Чи впевнені ви у правильності вибору ВНЗ?
6. На скільки ви оцінюєте успішність свого працевлаштування за фахом після отримання освіти?
7. Яким був головний мотив вступу до ВНЗ?
8. Чи хотіли б ви змінити свою професію?
9. Чи змінилось ваше ставлення до професії після проходження першої практики?
10. Чи хотіли б ви працювати за фахом?

У дослідженні брали участь студенти-магістри ЖДУ іменні Івана Франка, у кількості 20 осіб із різних факультетів.

Аналізуючи результати опитування було з'ясовано, що 80% студентів-магістрів задоволені процесом навчання, 65% при вступі до ВНЗ мали дещо інші уявлення про обрану професію. У 98% студентів, обрана ними професія відповідає їхнім вподобанням.

Проаналізувавши всі питання можемо зробити висновок про рівень професійного самовизначення студентів. У 75% студентів високий рівень розвитку професійного самовизначення, у 20% - середній, та у 5% низький.

Результати відображені в табл. 1.

Таблиця 1

Рівні розвитку професійного самовизначення студентів-магістрів

Рівень розвитку	Кількість досліджувальних
-----------------	---------------------------

	абсолютна	У%
Високий	15	75%
Середній	4	20%
Низький	1	5%

Висновки. Провівши дослідження можемо сказати, що майже усі студенти-магістри, окрім однієї особи, навчаються усвідомлено та ціленаправлено. Високий рівень розвитку професійного самовизначення свідчить про те, що нашу освіту чекає неймовірний успіх у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение / Н.С. Пряжников. – М.: Издательство «Институт практической психологии»; Воронеж: «МОДЭК», 1996. – 256 с
2. Профессиональная ориентация молодежи: учебное пособие [Чистяков Н.Н., Захаров Ю.А., Новикова Т.Н., Белюк Л.В.]. – Кемерово : КГУ, 1988. – 85 с.
3. Крылова А.А., Маничев С.А. Практикум по общей экспериментальной и прикладной психологии. СПб.: Питер, 2002
4. Розанов Ф. И. Негативные аспекты социокультурной трансформации в информационном обществе // Теория и практика общественного развития. 2012. №9.
5. Сафин В.Ф., Ников Г.П. Психологический аспект самоопределения личности / В.Ф. Сафин, Г.П. Ников // Психологический журнал. – 1984. – № 4. – С. 65-74.